

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställning till Landstinget med anledning av dess uppdrag att utröna möjligheterna att med Ålands lantmannaskola förena en fiskarskola.

N:o 2/1937. I en till Landstinget den 19 februari 1931 dagtecknad petition hava landstingsmännen Åkerfelt, Elfsberg, Forsberg och Nordberg anhållit att Landstinget måtte giva landskapsnämnden i uppdrag att undersöka och utröna möjligheterna att kombinera en fiskarskola och den nu ambulerande sjömansskolan med Ålands lantmannaskola, samt att, om detta låter sig göras, omedelbart vidtaga åtgärder så att skolan snarast möjligt kommer till stånd. Sedan petitionens syftemål omfattats av finans- och ekonomiutskottet, har Landstinget genom beslut av den 24 februari samma år givit landskapsnämnden i uppdrag att verkställa den begärda undersökningen och att sedermera inkomma med av densamma betingad framställning och förslag.

Till fullföljande av detta uppdrag inbegärde landskapsnämnden omedelbart utlåtande av lantbruksstyrelsens fiskeriavdelning, föreståndaren för Ålands lantmannaskola, landskapets fiskerilinstruktör samt föreståndaren för ambulerande sjömansskolan.

I sitt utlåtande meddelar lantbruksstyrelsen även begärda upplysningar om fiskarskolan i Pernå och uppehåller sig därefter vid de svårigheter, som fiskarskolorna både den svensk- och den finskspråkiga haft och har att kämpa med, främst svårigheten att få ett till-

räckligt antal elever och framhåller slutligen att tillkomsten av en fiskarskola på Åland kan äventyra Pernå fiskarskolas existens, varför styrelsen med hänvisning till de då rådande tryckta tiderna avråder från inrättande av en sådan.

Föreståndaren för Ålands lantmannaskola håller före att ett sammanförande av lantmanna- och fiskeriundervisningen i landskapet skulle vara mycket naturlig, icke minst ur den synpunkten att de flesta jordbrukare även syssla med fiske, liksom de flesta fiskare ha ett litet jordbruk med husdjur. Lantmannaskolans lärare skulle i stor utsträckning kunna utnyttjas även för den allmänbildande undervisningen utan extra kostnad, liksom även undervisningsmateriel och samlingar samt lokaliteter, även om elevantalet skulle stiga ända till 20, stode skolundervisningen till buds. Platsen invid fiskrikt vatten, där fiskeriet av olika slag bedrives, bör även vara fullt lämplig.

Föreståndaren för Ålands ambulerande sjömansskola framhåller att om någonstades en fiskarskola skall vara av behovet påkallat, så är det här, ty kunskap är makt även för fiskaren. Enligt hans mening borde den sammanslås med sjömansskolan och liksom den ambulera.

Fiskeriinstruktören däremot utdömer den ambulerande skolan och är övertygad om att bästa sättet att inom landskapet meddela lägre undervisning för sjömansbanan och att tillfredsställa behovet av undervisning i fiske är att i förening med Ålands lantmannaskola inrätta en fast fiskar- och sjömansskola. Härigenom skulle en läroan-

stalt skapas, där landskapets manliga ungdomar vore i tillfälle att förskaffa sig ökade såväl teoretiska som praktiska insikter i örikets alla tre huvudnäringar. Denna skola kommer sålunda bättre än någon läroanstalt i riket att tillfredsställa den växande allmogungdomens behov av lägre fackutbildning utan att konkurrera med Ålands folkhögskola.

Dessa utlåtanden erhöles redan före utgången av år 1931, men för anledde icke till någon åtgärd, på grund av den då inträffande svåra depressionen. Detta motiv för att låta ärendet vila förefinnes icke numera, och dess behandling har därför nu fortsatts genom bl.a. inhämtande av Ålands fiskarförenings utlåtande i ärendet, varvid kamreraravdelningen utgått ifrån ett såtillvida ändrat förslag att en fiskeribiolog eller intendent, samtidigt föredragande för fiskeriärenden i landskapsnämnden, skulle anställas, vilken tjänsteman tillika finge till uppgift att vara facklärare vid lantmannaskolans fiskeriavdelning. Föreningen anförde först vissa betänkligheter, bl.a. med avseende å möjligheten att erhålla elever, vilken svårighet enligt dess mening vore så mycket större därigenom, att fiskarbefolkningens ekonomi nu är svag, och att denna under senare tider alltmer begynt överge sitt yrke. Men efter erhållen närmare kännedom om förslaget, har föreningen oreserverat förordat dess genomförande. Den tveksamhet, som kommit till synes i fiskarföreningens styrelse i förhållande till planen att inrätta en fiskeriavdelning

vid lantmannaskolan, torde böra ses mot bakgrunden av ett mycket starkt såväl enskilt som offentligt framfört motstånd från finlands- svensk sida. Såsom oftast förut, då tillgodoseendet av ett åländskt önskemål ansetts strida mot den finlandssvenska befolkningens intressen, har den sistnämndas press varit påfallande enig. Icke en enda av dess tidningar har exempelvis ansett sig böra närmare taga reda på förslagets vidare innebörd och syfte; att förskaffa landskapsstyrelsen och Ålands fiskare bistånd av en på fiskeriets område fackutbildad tjänsteman, att tillförsäkra fiskarynglingarna möjlighet till yrkesundervisning inom sina egna landamären samt att trygga lantmannaskolans bestånd, m.a.o. tillföra Åland samma förmåner, som såväl Finland som Österbotten redan tidigare äga.

Med dessa uttalanden som utgångspunkt, de äro ju alla utom lantbruksstyrelsens tillstyrkande, och i enlighet med sin egen uppfattning uppgjorde kamreraravdelningen till höstsessionen ett förslag till framställning, vilken i sak innehöll följande:

Fiskeriundervisningen har hittills varit synnerligen försummad i landskapet i jämförelse med den undervisning, som meddelas exempelvis på jordbruksområdet, vilken undervisning upprätthålles med två akademiskt bildade lärarkrafter vid Ålands lantmannaskola och två akademiskt bildade föredragande i landskapsnämnden, vilka även utöva konsulentverksamhet med biträde av tre fackutbildade instruktörer. Samtidigt upprätthåller Finska Hushållningssällskapets i Åbo hela

konsulentkår mot ett betydande kontant vederlag från landskapet instruktionsverksamhet här, medan för fiskeriundervisningen - alltså för landskapets andra huvudnäring - i landskapet finnes endast en instruktör utan egentlig fackutbildning, men med allmän eller merkantil skolbildning. Det finnes således i landskapet icke en enda tjänsteman kompetent att meddela egentlig undervisning i fiske, och det borde därför vara så mycket angelägnare att få en fiskerintendent eller biolog anställd i landskapsstyrelsens tjänst. Att samma tjänsteman dessutom bör kunna utvidga och fördjupa instruktionsarbetet på fiskets område, är så självklart att det knappast behöver påpekas.

Förslaget avsåg att för Landstinget framhålla följande:

att goda möjligheter att vid Ålands lantmannaskola inrätta en fiskeriavdelning förefinnas, och att sådant skulle medföra största gagn för landskapet, om facklärartjänsten vid densamma organiserades som en fristående fiskerintendent- eller biologtjänst vid landskapsstyrelsen med skyldighet för innehavaren bl.a. att föredraga alla fiskeriärenden och att sköta fackundervisningen vid denna avdelning och att hans lön skulle fastställas till 36.000 mark per år och under de första försöksåren utgå i form av arvode, ej grundlön,

att årskostnaderna för själva avdelningen under sådana förutsättningar skulle inskränka sig till timarvoden för lärarna i navigation och båtbyggeri, (all övrig undervisning kan ordnas utan extra anslag)

c:a 10.000 mark, och en ökning av årsanslagen till elevstipendier,

c:a 4.000 mark,

att engångskostnaderna kunde inskränkas till kostnaden för skolmagasinets inredande till båtbyggeriverkstad, c:a 6.000 mark, och kostnaden för undervisningsmaterielens komplettering 3.000 mark,

att minimelevantalet skulle fastställas till 4 (i lantmannaskolan är det 5 per lärare), samt

att nödigt antal elever uppenbarligen för närvarande bör kunna påräknas, emedan icke mindre än 6 ynglingar från Åland denna höst anmält sig till Pernå fiskarskola.

Vid föredragningen i landskapsnämnden beslöts efter omröstning först att föreslå avböjande av det i landstinget väckta initiativet, men senare, likaså efter omröstning, att övertänka frågan till vårsessionen och då överlämna framställning i ärendet. Vid ärendets slutliga behandling omfattades ovananförda förslag av en knapp majoritet, medan minoriteten röstade för en ambulatorisk skola. Genom att en ledamot, som vid ärendets behandling röstat för avböjande av hela förslaget om inrättande av en fiskarskola i landskapet, vid justeringen anslöt sig till minoriteten, blev dess förslag landskapsnämndens, och får landskapsnämnden i enlighet med därvid fattat beslut framhålla följande:

Landskapsnämnden hyser den uppfattningen, att man icke kan räkna på ett så stort antal elever, som skulle motivera inrättande av en så

pass dyr avdelning, som den föreslagna avdelningen vid lantmannaskolan skulle bli. Landskapsnämnden anser nämligen att de kostnader, som fiskeriföreningen i sitt första utlåtande räknade med, bliva mera överensstämmande med sanningen än de kostnader landskapsnämnden beräknar. Organisationskostnaderna bliva således säkerligen betydligt högre, och man måste även utgå ifrån att föreståndarens lön helt bör påföras skolan, emedan anställandet av en fiskeribiolog, vilken såsom bisyssla skulle handhava föreståndarbefattningen vid fiskeriavdelningen vid lantmannaskolan, vilket förslag i detta sammanhang framförts, icke kan försvaras. Ett sådant ordnande av frågan framstår nämligen närmast såsom en maskering av skolans verkliga utgifter. Man får också räkna med att, om en biologtjänst inrättas, så måste, med beaktande av de kompetensfordringar, som böra ställas på en sådan person, lönen utgå med ett betydligt högre belopp, än vad förslaget upptager. Och vad avdelningens inrättande för övrigt beträffar kommer det att stöta på organisatoriska svårigheter att inrätta denna vid lantmannaskolan, om Pernå fiskarskolas program i sin helhet skall genomföras.

Enligt landskapsnämndens uppfattning kan icke heller inrättande av en sådan avdelning motiveras med att ett trängande behov skulle föreligga. Fiskarskolan i Pernå, som enligt samstämmigt vittnesbörd utför ett gott arbete, har icke för mycket elever, utan har det tvärtom framhållits, att skolans existens hotas, om en ny skola kommer

till, ett förhållande som vi ingalunda kunna stå alldeles ointresserade och likgiltiga för. Att observera är även att kostnaderna för de ungdomar från åländska fiskarhem, som besöka fiskarskolan i Pernå, icke heller på grund av det ekonomiskt kraftiga understöd i form av stipendier, som landskapet kan ge, blir särskilt betungande.

Däremot är landskapsnämnden av den uppfattningen att ett utökande av den ambulerande sjömansskolans program med en fiskerikurs mycket väl kunde gå för sig. Denna undervisning kommer icke att draga stora kostnader, och denna skolform skulle närmast komma att komplettera fiskarskolan i Pernå, emedan man med denna undervisning skulle komma att vända sig till det betydande antal fiskarungdomar, som under alla förhållanden icke kommer att besöka en fiskarskola. Ett tillräckligt antal elever för sådana kurser bör även kunna påräknas, och de goda erfarenheter, som man överallt inom landskapet vunnit från de ambulerande skolornas verksamhet, tala även för ett sådant ordnande av denna undervisning. Och i motsats till vad i ett par utlåtanden, som till landskapsnämnden inkommit, framhålles, är landskapsnämnden av den uppfattningen, att man även från organisationssynpunkt utan olägenhet bör kunna utöka sjömansskolans program i detta avseende. Att dessa båda undervisningsgrenar böra kunna samordnas framgår även därav att fiskarorganisationer i Sverige t.ex. också lära anordna undervisning i navigation.

Man kunde visserligen även tänka sig, då ett starkt intresse för

inrättandet av en fullständig fiskarskola på flere håll synes förefinnas, att på prov så att säga inrätta en fiskaravdelning vid lantmannaskolan och medels avtal anställa föreståndare för avdelningen. Men med hänsyn till alla de omständigheter, som ovan framhållits, stannar landskapsnämnden för den uppfattningen att anordnande av en fiskarkurs i samband med den ambulerande sjömansskolan såsom ett första steg för ordnande av denna undervisning inom landskapet är att föredraga.

I anslutning till vad ovan framhållits med anledning av det av Landstinget givna uppdraget får landskapsnämnden vördsamt föreslå

att Landstinget måtte bemyndiga landskapsnämnden att inrätta en ambulerande fiskarskola i samband med sjömansskolan, samt i sådant avseende anvisa härför nödiga medel.

Mariehamn den 10 februari 1937.

På landskapsnämndens vägnar:

